

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**Актуальні проблеми
вітчизняної та всесвітньої
історії**

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 18
Спецвипуск: Проблеми історії в сучасному науковому дискурсі

Рівне – 2010

Збірник наукових праць

«Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії»

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 18. – Рівне: Рівненський державний гуманітарний університет, 2010. – Спецвипуск: Проблеми історії в сучасному науковому дискурсі. – 296 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан Михайлович, кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м. Рівне).

Заступник головного редактора:

Шелюк Людмила Олександрівна, кандидат історичних наук, професор (м. Рівне).

Науковий редактор:

Троян Сергій Станіславович, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Члени редколегії:

Жилюк Сергій Іванович, доктор історичних наук, професор (м. Острог).

Киридон Алла Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Київ).

Степанков Валерій Степанович, доктор історичних наук, професор (м. Кам'янець-Подільський).

Стоколос Надія Георгіївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Фісанов Володимир Петрович, доктор історичних наук, професор (м. Чернівці).

Чухліб Тарас Васильович, доктор історичних наук (м. Київ).

Швецова-Водка Галина Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне);

Шеретюк Валерій Миколайович, кандидат історичних наук, доцент (м. Рівне).

Згідно постанови президії ВАК України
часопис „Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії”
визнано фаховим виданням у галузі історичних наук

Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія КВ № 15857-4329Р від 12 жовтня 2009 р.

Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету, протокол № 4 від 27 листопада 2009 р.

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не співпадати з позицією редколегії. Рукописи не повертаються.

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12.
Рівненський державний гуманітарний університет

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2010

Швейцарія залишалася в стороні від битв, вона не понесла людські жертви і її населення не випробувало тих страждань, які припали на долю майже всіх країн Європи.

Виробничий апарат в цілому отримав за ці роки досить значний розвиток у зв'язку з тим, що керівництво країни скористалося військовою кон'юнктурою. Усі підприємства, що виконували замовлення для воюючих країн, і особливо заводи металургійної, металообробної, машинобудівної, приладобудівної, хімічної промисловості працювали в 1939 – 1945 рр. із максимальним навантаженням. Значно розширилися виробничі потужності; кількість робітників і службовців, зайнятих в цих галузях індустрії, зросло на 20 %. Тоді як промисловість багатьох держав ще лише перебудовувалася на випуск мирної продукції, швейцарські заводи і фабрики вже випускали товари широкого вжитку високої якості [3, р. 54 – 59].

Швейцарія збагатилася на постачаннях зброї і військових матеріалів низці країн, що брали участь у війні, а також на всіляких посередницьких операціях між воюючими країнами і нейтральними. Золотий запас Національного банку зріс з 1940 р. по 1945 р. на 218 % і до моменту закінчення Другої світової війни склав 4,8 млрд. фр. Швейцарська валюта вважалася весь цей час однією з найміцніших і надійніших у світі, найбільш преференційною в міжнародних розрахунках [2, с. 79 – 80]. Після Другої світової війни аж до сьогодення позиції Швейцарської конфедерації у Європі та світі продовжують залишатися стабільними та впливовими.

Джерела та література

1. Новейшая история стран Европы и Америки, 1918 – 1945 гг.: [Учеб. пособие для вузов по спец. "История"] / В. В. Александров. – М.: Высшая школа. – 1986 – 590 с.
2. Драгунов Г.П. Швейцария: история и современность: Очерк новейшей истории / Георгий Петрович Драгунов. – М.: Мысль, 1978. – 207 с.
3. Switzerland, National Socialism and the Second World War: final report of Independent Commission of Experts Switzerland-Second World War. – Zürich: Pendo, 2002. – 597 p.
4. Wylie N. Pilet-Golaz and the making of Swiss foreign policy: some remarks / Neville Wylie // Switzerland and the Second World War / Edited by Georg Kreis. – London: Routledge, 2000. – P. 158 – 170.
5. Joun R. The Military national Defence, 1939 – 1945 remarks / Rudolf Joun // Switzerland and the Second World War / Edited by Georg Kreis. – London: Routledge, 2000. – P. 194 – 211.
6. Новейшая история стран Европы и Америки. XX век: В 2 ч. Часть 1: 1900 – 1945: [учеб. для студентов вузов] / [Гаджиев К. С., Закаурцева Т. А., Золотухин М. Ю. и др.]. – М.: Владос, 2001. – 464 с.

УДК 94:323.28(430)''1945/2006''

Рощина Галина

НЕОНАЦИЗМ У СУСПІЛЬНО -ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ СУЧАСНОЇ НІМЕЧЧИНИ

У пропонованій статті ми спробуємо подати класифікацію сучасних неонацистських партій, організацій та угруповань, а також визначити основні причини, які зумовлюють успіх та підтримку ультраправих ідей у німецькому суспільстві.

Впродовж 90 – х років ХХ століття інтелектуальні кола неонацистського руху переживали період „перебудови”, що був викликаний необхідністю пристосуватися до тих

кардинальних змін, які відбувалися на європейському континенті. Сьогодні все більш очевидним стає розмежування не лише німецьких, а взагалі усіх європейських інтелектуалів правого спрямування на так званих „старих правах” та „нових правах”. В той час як перші, зберігаючи свої реваншистські та антикомуністичні переконання, традиційно орієнтувалися в своїх поглядах на прозахідний центр політичного спектру своїх країн, останні висунули антиамериканську концепцію „Європейської фортеці” („Festung Europa”).

Різниця між „старими” та „новими” існує навіть в самому розумінні терміну „Європа”. Так, німецькі „старі права” традиційно використовують його виключно як синонім Великої Німеччини. „Нові” ж мислять континентальними категоріями і говорять про необхідність досягнення незалежності всього старого світу від ворожого „справжній європейськості” впливу США. Вони звинувачують Америку в насильницькому насадженні нею ідеалів плюралізму та економічного лібералізму, що розглядається в свою чергу як результат впливу „ідео - християнства”. Все частіше в колах „нових правах” лунають заклики про створення на Європейському континенті „єдиної європейської нації”, яка буде виступати в ролі нової світової сили. Сформована на основі робіт Монтеск’є, Челлена, Ратцеля, Маккіндера та переопрацьована основоположником німецької геополітичної школи Карлом Хаусхофером і головним ідеологом німецького нацизму Альфредом Розенбергом, ця теорія в наш час знайшла своє втілення в широко відомій концепції „культурного антиамериканізму” ідеолога сучасного неонацизму Йорга Хайдера. Для більш конкретного прикладу ми наведемо одне з досить характерних висловлювань, зроблених головним редактором вже згадуваного нами періодичного видання „Нація і Європа” („Nation & Europa”) Карлом Ріхтером :

„Настав час суттєвої переорієнтації німецьких народів. Від чужих для них ідей, які насаджуються міжнародними жандармами (маються на увазі США – Р.Г.) – до нового континентального порядку („Grossraumordnung”), що відповідає справжнім інтересам Європи і дозволить їй знову стати суверенною суперсилою” (3)

Аналізуючи прагнення „нових правах” до досягнення автономії „нової Європи” від „атлантичного” впливу США, головне місце у різних запропонованих ними геополітичних моделях надається питанню про самостійне забезпечення європейцями власної безпеки.

За думкою Хеннінга, після історичного об’єднання обох частин Німеччини німці повинні відмовитися від союзу з західними державами і, перш за все, від ворожого їх національним інтересам членства в НАТО. Проте, така відверта антинаївська позиція Хеннінга не є типовою для більшості його колег з правоекстремістського табору. В наш час переважна їх більшість виступає з більш прагматичних позицій, говорячи про збереження Північно - Атлантичного альянсу, принаймні, на даному історичному етапі. Разом з тим, все ж таки висловлюється незадоволення з приводу головної ролі в альянсі США та лунають заклики про „чистку” його рядів від „атлантистів” заради формування в кінцевому рахунку оборонного союзу „білої раси”. Мова йде про створення в майбутньому на базі НАТО незалежного загального європейського військового угруповання, прототипом якого оголошуються Ваффен – СС з їх „німецьким” осередком та „національними” - французькими, голландськими та іншими дивізіями.

Подібне угруповання за думкою нових правах повинне забезпечити Європі можливість проводити незалежну ні від кого політику в області континентальної безпеки. В зв’язку з цим необхідно звернути увагу на створення на базі структур НАТО незалежного європейського військового угруповання - „Сил швидкого реагування”, офіційна інаугурація яких, у складі 9500

військових, відбулася 15 жовтня 2003 року в штабі Командування об'єднаних сил в Бранссумі, Нідерланди. На рівні початкової оперативної спроможності, досягнутої у жовтні 2004 року, особовий склад СРН налічував близько 17 000 військових, а до жовтня 2006 року, коли буде досягнуто рівня цілковитої оперативної спроможності, ця кількість зросте до 24 000. Ініціаторами і основними гарантами створення СРН виступають Берлін і Париж (12).

Отож, ідея про незалежність під час проведення власної геополітики, яка активно пропагувалася ідеологами „нових правих” протягом останніх двох десятиліть, знайшла своє відображення у вищих ешелонах європейської влади і, як видно з прикладу створення СРН, вже втілюється в реальність.

Найбільш характерною рисою розвитку сучасного націонал – соціалізму є активне використання його адептами сучасних засобів комунікації. Ще донедавна нове покоління „арійських” екстремістів підтримувало контакти переважно через телефонну мережу „Nationale Info - Telephone” („NIT”) та звичайну пошту. Проте з другої половини 90-х років головним засобом спілкування ультра правих стає всесвітня мережа Інтернет. Саме з її допомогою поширюється інформація про різні неонацистські організації та їх лідерів, рекламуються та поширюються література та компакт - диски екстремістського змісту (до речі, величезний вибір неонацистської рок-музики ще донедавна можна було вільно скачати з сайту скандально відомої компанії Napster). Саме в Інтернеті публікуються так звані „чорні списки” політиків та суспільних діячів, яких необхідно, за думкою правих радикалів, знищити через їх політичні погляди, також вербуються неофіти і проводяться переговори про проведення неонацистами з різних регіонів і навіть країн спільних акцій.

В 1999 році в Німеччині нараховувалося приблизно 330 інтернет – сайтів неонацистського змісту. На початку 2002 року їх число вже становило 800 (з 1400 по всьому світі). При цьому, згідно інформації німецької Служби охорони Конституції (BfV), можливості мережі Інтернет використовуються і для активного нападу на ідеологічних противників – через зловування їх сайтів чи бомбардуванням їх „мейл-боксів” величезною кількістю листів, які здебільшого містять комп’ютерні віруси. Боротьба з подібними „сайт – терористами” ускладнюється їх повною анонімністю, а також тим, що вони користуються послугами іноземних провайдерів – найчастіше американських чи канадських.

Підсумовуючи все сказане, можна цілком стверджувати, що саме вихід в Інтернет сприяв досягненню якісно нового рівня координації діяльності неонацистів. Практично сьогодні ультра правий табір переживає період активного формування єдиної ідеологічної платформи. Особливу активність в цьому питанні проявляють такі відомі періодичні видання , як „Nation&Europa”, „Europa vorn” (з 1998 року – „Signal”), „Staatsbriefe”, „Sleipnir” і „Zentralorgan”(ZORN). Всі вони мають сьогодні власні сайти в Інтернеті та публікують там не лише матеріали ідеологічної спрямованості, але й інформацію практичного застосування про різноманітні неонацистські заходи в Німеччині та за її межами.

Згідно даним Федеральної Служби охорони Конституції (BfV), всі діючі правоекстремістські кола Німеччини можна умовно класифікувати на такі підгрупи:

- неонацисти – реставратори націонал – соціалізму і реваншизму (в основному представляють інтелектуальний напрямок діяльності);
- праві екстремісти і націоналісти (сюди відносяться і військові угруповання);
- релігійно – націоналістичні секти;
- „неорганізовані” – схильні до насильства угруповання націонал – соціалістів та бритоголових, так званих „скінів” (автору незрозумілою є використання цієї назви в

контексті аналізу неонацизму, адже історія виникнення руху скінхедів та їх ідеологічні переконання є досить далекими від правого спектру політики – Р.Г.).

Число приналежних до даних підгруп організацій та угруповань неухильно зростає. Так, в 1997 році в Німеччині їх нараховувалося 109, в 1998 році – 114, а на початку 2002 року, за деякими оцінками, - вже більше 150.

При цьому досить приблизний підрахунок кількості їх активних членів, а також так званих „неорганізованих” ультра дає наступні результати:

- 1997 рік – 48400 чоловік (34800 в рядах правоекстремістських організацій; 2400 неонацистів-соціалістів; 7600 соціально небезпечних молодих фанатів);
- 1998 рік – 53600 чоловік (39000 правих екстремістів; 2400 неонацистів-соціалістів; 8200 соціально небезпечних молодих фанатів);
- 2000 рік – за даними VfV число потенціально схильних до насилля молодих неонацистів досягло 9000 чоловік.

Найбільш впливовими на даний час правоекстремістськими партіями Німеччини є:

- Республіканська партія (Die Republikaner - REP)

Праворадикальні республіканці вийшли з Християнського Соціального союзу – ХСС (SCU) та мали значну кількість електорату в Південній Німеччині, в першу чергу в Баден - Вюртенберзі та в Баварії. Проте доводилося їм засідати і в берлінському ландтазі. Чималих успіхів досягнули вони на виборах до європейського парламенту в 1989 році, а також на наступних виборах на земельному та комунальному рівні. В Баден - Вюртенберзі республіканці - до земельних виборів 2001 року - були третьою за впливом партією. Приблизно 10 років вони мали там стабільний електорат (на виборах 1992 року - 10,9%, на виборах 1996 року - 9,1%) і лише на виборах у 2001 року, отримавши 4,4% голосів, не змогли пройти до ландтагу.

В даний час партія нараховує приблизно 15 тисяч членів та щомісячно видає журнал „Новий республіканець” (тираж 20 тисяч примірників). До партії належать також багаточисельні первинні організації, такі як „Республіканська молодь”, „Республіканський союз вищої школи”, „Республіканський союз слуг суспільства”(9, 36)

У 80-ті роки центральною темою пропагандистських кампаній правого екстремізму на користь нового „народного” націоналізму була агітація проти „іноземців”, під якими, як правило, розуміють іммігрантів з бідних країн. Формулювання були більш стримані, ніж у ННС та НДПН, зміст залишався подібним - расизм і „народний” націоналізм під виглядом „етноплюралізму”, агітація за Німеччину в рамках 1937 року, та вимоги „звільнення” від „тавра покаяння”.

Внутрішні непорозуміння призвели до того, що в 1994 році багаторічного лідера партії Франца Шонхуберта змінив на цьому посту Рольф Шірер, який спробував змінити імідж Республіканців та представити їх у вигляді правоконсервативної партії. Проте саме правоекстремістські погляди об’єднують до цього часу партію та її виборців.

Домовленість між головою Республіканців Шірером і головою ННС Фреєм у 1998 році, що мала на меті недопущення непотрібної конкуренції перед виборами, підтверджує, що Республіканці відмежовуються від інших правоекстремістських угруповань не з ідеологічних, а з тактичних міркувань.

Ідеологічне ядро партії, яка вважає себе „демократично легітимними правими”, однозначне - расизм, антисемітизм, релятивування націонал - соціалізму та антидемократичні

уявлення про суспільний лад. Особливо великим є неприйняття іммігрантів, які, - за словами Шірера, - „потихеньку наповнюють країну”(). Республіканці вимагають відшкодування втрат Німеччини під час Другої світової війни, Берлін не повинен бути „столицею покаєння”. „Республіканська молодь” вимагає від партії стати „вістрям національного руху”. Як і в НДПН, молодіжна організація Республіканців є значно радикальнішою за свою власну партію. Всередині самої партії також існує радикальна опозиція, що групується навколо її колишнього генерального секретаря і депутата Європейського парламенту Харальда Нойбауера, що є одночасно співвидавцем журналу „Нація і Європа”.

- Німецький народний союз –ННС (Deutsche Volkunion - DVU)

Німецький народний союз (ННС) представляє собою більш радикальний варіант партійного правого екстремізму. Він був заснований в 1971 році як притулок для розчарованих прибічників НДПН, а партією став лише у 1987 році, яка в 1993 році нараховувала 26 тисяч членів. Лідером ННС є доктор Герхард Фрей, а головним ідеологом – Франц Шонхубер. На відміну від республіканців, члени ННС добре організовані і політичних бродінь тут практично не спостерігається.

На початку 2000 року ННС нараховув 17-18 тисяч членів і був представлений в ландтагах земель Саксонія-Анхальт, Бранденбург та в комунах земель Північний Рейн-Вестфалія, Тюрінгія та в Бремерхафені. Проте „політичною батьківщиною” союзу є Баварія. В Пасау, на його щорічні мітинги в побудованому за часів Гітлера „Залі Нібелунгів” збирається до 3 тисяч людей. Друкованим виданням ННС є „Німецька щотижнева газета”(„Deutsche Wochenzeitung”) з тиражем 48 тисяч екземплярів. Не дивлячись на відверто правоекстремістський характер, ННС відкидає союз з НДПН, проте з республіканцями, навпаки, підтримує різноманітні контакти.

Ідеологія та програмні установки ННС в багатьох аспектах балансують на межі законності. Союз „визнає” демократичну конституційну державу, проте проводить пропаганду проти „злочинних іноземців”, „зловживань правом на політичний притулок”, перенаселення Німеччини іншими, чужими німецькій культурі, народами (приклад газетної статті: ”Балканські цигани: сотні тисяч приїжджають до Німеччини!”)(19,127).

Особливістю агітації ННС є агресивний антисемітизм в поєднанні з частковим невизнанням Голокосту (невизнаються окремі факти, тим самим знижується рівень трагедії), як і вини Німеччини у розв’язанні Другої світової війни. Гітлерівська Німеччина зображується жертвою „англо-американських підбурювачів війни”, вимоги нагородження жертв Третього рейху визнаються безпідставними.

- Націонал - демократична партія Німеччини –НДПН (Nationaldemokratische Partei Deutschlands - NPD)

Заснована в 1964 році Націонал-демократична партія Німеччини (НДПН) на даний час є самою радикальною правоекстремістською партією.

На початку 2000 року нараховувала приблизно 10 тисяч членів, в той час як в 1996 році їх нараховувалося всього біля 3,5 тисяч. Таким чином, в другій половині 90-х років кількість прихильників партії збільшилася більш, ніж вдвічі, що вказує на високу здатність партії до поширення свого впливу. Лідером НДПН є з 1966 року Удо Войгт. На сьогоднішній день очолювана ним партія володіє найбільш чітко організованою структурою та зрозумілою програмою, яка являє собою симбіоз соціалістичних ідей про „загальну економічну рівність” з домішками відвертого націоналізму. Найбільша активність партії спостерігається не на заході

країни, де вона була створена, а в містах Дрезден, Бремен, Росток, в землях Саксонія і Тюрінгія – тобто в основному на території колишньої НДР.

В 1966-1969 роках партія досягла помітних успіхів в таких західних землях як Баварія, Баден - Вюртемберг, Нижня Саксонія, Гессен, отримавши на виборах в ландтаги до 10 % голосів виборців і провівши своїх депутатів до 7 земельних парламентів. В 1969 році в НДПН нараховувалося до 30 тисяч членів. В 1970 -80-х роках партія переживала занепад. Її колишній лідер Гюнтер Деккерт був засуджений за політичне підбурювання до масових протиправних дій, і НДПН опинилася на межі розпаду.

В своїй діяльності партія орієнтується на особливо популярні саме в Східній Німеччині „соціальні проблеми” (молоді праві екстремісти відвідують, наприклад, будинки для престарілих, чи пропонують багатодітним сім’ям свою „організаційну” допомогу).

Згідно даних VfV, більш ніж 70% членів партії складає молодь у віці до 21 року. Саме тому при НДПН була створена ще в 1969 році юнацька організація під назвою „Молоді націонал - демократи” („Jungen Nationaldemokraten” - NJ), яка об’єднала в своїх рядах найбільш екстремістські молодіжні угруповання. Лідером NJ у квітні 1999 року був обраний Саша Россмюллер. Саме ця молодіжна організація розробила „концепцію” так званих „національно-звільнених зон” простору, „очищених” від іноземців, на яких праві екстремісти планують неофіційне захоплення влади. Насилля проти іммігрантів є „нормальною реакцією народу”(14).

Партія шукає як „влади над вулицею”, так і представництва в парламентах і є організатором багаточисельних демонстрацій по всій Німеччині. НДПН підтримує контакти з так званими „націонал-більшовицькими течіями”- націоналістами, що ностальгують за часами НДР. Колишній ліворадикальний діяч Хорст Малер займає провідний пост в НДПН.

Друкованим виданням партії є газета „Голос Німеччини” („Deutsche Stimme”), що виходить тиражем 10 тисяч екземплярів, а „Молодих націонал - демократів” – газета „Активіст”(„Der Aktivist”).

В листопаді 2000 року НДПН була заборонена „за небезпечну для суспільства діяльність”. Проте через деякий час партія знову повертається до активної політичної діяльності, дещо змінивши свої ідеологічні засади.

17 вересня 2006 року відбулися вибори до земельного парламенту землі Мекленбург. За результатами виборів NPD набрала 7,3 % голосів, отримавши 6 місць в парламенті.

Успіх НДПН не був несподіванкою для суспільства. За тиждень до виборів було проведене опитування населення Мекленбурга і вже тоді 60% виборців знали, що вони підтримають ультра правих. Цих 60% опитуваних склали:

- 12% робітники;
- 17% безробітні (практично вся молодь);
- 10 % дрібні підприємці.

З поданого переліку можна зрозуміти, що більшість голосів для партії дали представники середнього класу.

Для більш чіткого розуміння ситуації, яка склалася в Німеччині після виборів, ми наведемо в скороченому варіанті коментарі певних політичних діячів:

Гюнтер Бекштайн – міністр внутрішніх справ Баварії (innenminister), представник ХСС, висловив думку про те, що молодь не розуміла, що робила. „Через надмірний націоналізм неможливо вирішити ніяких проблем. Навпаки, ця партія створить ще більше проблем для нас.”

Юрген Зайдель – одночасно є представником СДС та туристичної спілки Німеччини в Мекленбурзі; відмітив, що після успіху НДПН на виборах, буде краще якщо іноземці та

туристи не будуть приїжджати до цієї землі, а тим, які вже перебувають в Мекленбурзі, краще виїхати.

Георг Мільбран – мер Саксонії - наголосив про необхідність прийняття певних заходів в напрямку заборони партій неонацистського спрямування, при цьому він зазначив, що „заборона не повинна розділяти суспільство на дві частини, тому що цим самим не можна знищити екстремізм, він лише проявить себе в іншій формі”.

Георг Ландзберг – лідер „Deutsche Städte und Gemeindebundes” - негативно прокоментував тотальне закриття молодіжних організацій та центрів різного спрямування особливо в землях східної Німеччини. „Перемога партії неонацистів на виборах показала, що ми втрачаємо молодь, яка не має жодного шансу навчатися в університетах та взагалі отримати будь – яку освіту, молодь, яка нічим не зайнята”. Головним завданням уряду на даний момент він бачить створення спеціальної програми по організації дозвілля молоді. „Наш союз є готовим фінансувати різноманітні молодіжні організації, які будуть створені.” „Deutsche Städte und Gemeindebundes” готовий виплачувати приблизно 5 млрд. євро на рік, що є своєрідною спробою оподолати екстремізм мирним шляхом.

Лоткар Вілкер – голова Союзу об’єднаних підприємств землі Мекленбург – зазначив, що великі підприємці відчують страх перед майбутнім. „Це негативний сигнал для іноземних інвесторів” (16)

Найбільш відомі організації та рухи правоекстремістського напрямку, які діють на території Німеччини :

- „Німецька ліга Нації та Вітчизни” („Deutsche Liga für Volk und Heimat” - DLVH) - широко відомі періодичні видання, що їй належать „Nation&Europa – Deutsche Monatshefte” і „Signal”;
- „Вільна робітничка партія”(„Freiheitlichen Arbeiterpartei” - FAP) – заборонена владою і в даний момент фактично є фракцією в JN;
- „Бойовий союз німецьких соціалістів” („Kampfbund Deutscher Sozialisten”- KDS) – лідер Міхаель Кот;
- „Об’єднанні праві” („Vereinigte Rechte” - VR)– лідер Клаус – Петер Зайферт;
- „Народний союз німецького Рейха” („Volksbund Deutsches Reich” - VBDR) – лідер Ульріх Шветач;
- „Рух Німеччини” („Deutschland Bewegung” - DB) – лідер Георг Мехтерсхаймер;
- „Німецька народна армія” („Deutsche Volks Armee” - DVA) – бойова група „скінів” з Нідерзахсена (Нижня Саксонія);
- „За нашу землю” („Für unser Land”) – рух колишнього терориста лівого спрямування з RAF Хорста Малера;
- „Націонали” („Die Nationalen”) – лідер Франк Швердт;
- „Вільні націоналісти” („Freie Nationalisten”) – лідер Томас Вульф;
- „Організація підтримки національних політичних ув’язнених та їх родичів” („Hilfsorganisation für nationale politische Gefangene und ihre Angehörigen” - HNG) – за деякими даними, є організацією, яка найбільш швидко розвивається в останні роки. Включає в себе колишніх членів RAF, а також „Вільної жіночої асоціації” („Freier Mädelsbund”) та інші неонацистські організації. Приділяє особливу увагу соціальному

захисту нацистських військових злочинців, які відбувають тюремне покарання та членам їх сімей, називаючи їх „політичними ув’язненими” (17).

На основі наведеного нами переліку партій та організацій правоекстремістського спектру політики Німеччини можна зробити висновок про їх значну роздробленість. Причинами цього явища можуть бути як з’ясування особистісних стосунків в середовищі лідерів, так і суттєві відмінності в питаннях ідеології, стратегії та тактики дій під час досягнення поставлених завдань. Таким чином, можна зробити висновок про переважання на даному етапі роздробленості та відсутності консолідуючої основи в ультра правому середовищі.

Своєрідною спробою подолати партійну роздробленість є створення в останні роки на території всієї Німеччини різноманітних „неформальних ”об’єднань, так званих „товариств” („Kameradschaften”), членами яких часто є активісти різних правоекстремістських партій та рухів. Початком даного процесу стали тимчасові об’єднання (починаючи з кінця 90-х років) молодих неонацистів для проведення окремих масових заходів на зразок „Днів національного повстання” в Лейпцігу (1 травня) і Ростоці (19 вересня). Як правило, їх організатори вимагали суворої дисципліни серед учасників. Згодом, після заборони „Вільної робітничої партії”, саме на основі подібних тимчасових об’єднань і стали створюватися неонацистські „товариства”. Їх основним завданням є організація дисципліни серед молодих, схильних до насилля неонацистів, а також завоювання популярності серед населення. Активістом в даній сфері вважається відомий гамбургський неонацист Крістіан Ворш.

На даний час, згідно інформації VfV, на території Німеччини діють до 150 неонацистських „товариств”, які об’єднують близько 2200 членів (переважно чоловіків у віці 18 – 25 років). Підвищена активність даних „товариств” спостерігається на півночі та сході країни. Спеціалісти німецьких спецслужб вважають, що НДПН та колишні „Націоналісти” Франка Швердта використовують членів „товариств” для безпосереднього здійснення насильницьких акцій (відомо, що Шверд навіть створив з цією метою певну структуру під назвою „Община дії націонал – соціалістів всередині та поза НДПН”). При цьому необхідно зазначити досить цікаву особливість: аморфна організаційна структура „товариств” дозволяє їм в більшості випадків уникати репресій з боку влади. Таким чином втілюється в життя основний принцип діяльності „товариств”: „Організованість без організації”. Справа в тому, що членських списків у „товариств” просто не існує, а координація діяльності їх членів здійснюється через оголошення в мережі Інтернет.

Серед найбільш відомих „товариств” можна назвати:

- „Kameradschaft Treptow” – Берлін („стало відомим” дякую вбивству поліцейського та цілої низки замахів на життя політичних діячів);
- „Bundnis Rechts” – Любек (організоване в 1998 році, являє собою своєрідний симбіоз „товариства” та правоекстремістської партії);
- „Kameradschaft Oberhavel” – Бранденбург (заборонене в 1997 році);
- „Hamburger Sturm” – Гамбург (заборонене в серпні 2000 року);
- „Kameradschaft Karlsruhe” - (засновник – колишній активіст RAF Хорст Малер. Девіз „товариства”: „Від терориста до терориста” вказує на прагнення до об’єднання, що є небезпечним сигналом для німецьких спецслужб).

Таким чином, на основі здійсненого наукового дослідження можна зробити висновок про те, що відродження та неухильний ріст популярності ідей націонал-соціалізму та реваншизму є

досить глибокою проблемою не лише для Німеччини чи Європи, а для людства в цілому. За висловом В.Агаєва, ріст популярності націонал-соціалістичних поглядів в багатьох європейських країнах в наш час вказує на «глобальний процес формування справжнього коричневого інтернаціоналу білої нації».

Джерела та література

1. Агаєв В. Неонацисты в борьбе за молодежь / В.Агаєв. – www.dw-world.de. – 14/04/2005.
2. Андреев Н. „Коричневые“ снова на марше / Н.Андреев // Красная звезда. - www.redstar.ru. – 7/04/2005.
3. Аралов С. Коричневая реконкіста / С.Арапов. – www.agentura.ru. – 27/08/2006.
4. Варкетин А. Правые радикалы при галстуках / А. Варкетин. - www.dw-world.de. – 20/06/2005.
5. Дрожжин С. Призрак неонацизма. Сделано в Новой Европе / С.Дрожжин. – М.:Алгоритм, - 2000. -240с. www.sem40.ru. – 22/09/2005.
6. Кошелев Д. Неонацизм и его роль в общественно - политической жизни Европейского Союза / Д.Кошелев // Политика и общество.- 2005.- №2.- www.law.edu.ru. -18/11/2005.
7. Погорельская С. Некоторые особенности правой идеологии и политики в ФРГ / С.Погорельская // Актуальные проблемы Европы.- 2004. - №2.-с.125 – 150.
8. Строгин А. Фашизм возвращается / А.Строгин // Российские вести.-2004.- №34.- www.roswesty.ru. – 12/12/2005-
9. Функе Х., Ренсманн Л. От организованного к правого экстремизму нового типа / Х.,Функе Л.Ренсманн // Актуальные проблемы Европы.- 2004. - №2.-с.33 – 35.
10. Гончаренко Р. Коричнева тінь на зеленому газоні / Р.Гончаренко. – www.2.dw-world.de. – 21/05/2006.
11. Писанська В. Справа фюрера живе? / В.Писанська // Дзеркало тижня. – 2002. - №5. – www.zn.kiev.ua . -18/02/2002.
12. Удосконалення обороноздатності для протистояння НАТО. – www.nato.int. -20/07/2006.
13. Шіслер Я., Преєр Г. Насильство як „фурія зникнення” / Я.Шіслер, Г.Преєр // Ї. – 2002. - № 25. – www.ji.lviv.ua. -18/12/2005.
14. Матеріали порталу Націонал – демократичної партії Німеччини. – www.ndp.de
15. Матеріали порталу Німецького народного союзу. – www.dvu.de
16. Матеріали сайту www.focus.msn.de/politik - 17-20.09.2006.
17. Матеріали сайту www.de.wikipedia.org/wiki/neonazi .
18. Матеріали сайту www.newsru.com .
19. Margret J., Siegfried J. Gefährliche Erbschaften. Die schleichende Restauration rechten Denkens / Jäger Margret, Jäger Siegfried. - Berlin: Aufbau Taschenbuch Verlag, 1999.

УДК 32 (460) “1939/1986”

Лесняк Віталій

РОЗПОДІЛ ВЛАДИ В ІСПАНІЇ: ЕВОЛЮЦІЙНИЙ ДИСКУРС ФРАНКІСТСЬКОГО І ПОСТФРАНКІСТСЬКОГО РЕЖИМІВ

Змістовний концепт терміну «еволюція» зводиться до поступового (нерідко тривалого, динамічного) процесу розвитку певного предмету, явища, феномену при збереженні його сутності в ході якісно-кількісних змін.

У пропонованій науковій праці термін “еволюція” ми будемо використовувати для комплексного розуміння історичного процесу розвитку співвідношення між політико-владними

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА	3
NOTA BENE	
Киридон Алла, Троян Сергій ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОГО ІСТОРИЧНОГО ДИСКУРСУ	4
ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ	
Гон Максим ЄВРЕЇ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ АВТОРИТАРНИХ/ТОТАЛІТАРНИХ РЕЖИМІВ: НЕКОНВЕНЦІЙНИЙ ІСТОРИЧНИЙ ДИСКУРС	16
Долганов Петро ЕКОНОМІЧНИЙ НАЦІОНАЛІЗМ В ІДЕОЛОГІЇ І ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНИХ ПАРТІЙ МІЖВОЄННОГО ПЕРІОДУ	21
Борщевич Володимир ДЖЕРЕЛА ПРИБУТКІВ, ЗАМОЖНІСТЬ ВОЛИНСЬКОГО ПРАВОСЛАВНОГО ДУХОВЕНСТВА У 30-Х РР. ХХ СТ.	28
Жив'юк Андрій ДІЯЛЬНІСТЬ УЛАСА САМЧУКА НА ТЕРИТОРІЇ РЕЙХСКОМІСАРІАТУ «УКРАЇНА»	32
Киридон Євгенія ЖІНКИ НА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ: ГЕНДЕРНИЙ ДИСКУРС	49
Луценко Катерина ПОЛІТИЧНА РЕКЛАМА ЯК ІМІДЖЕВА ТЕХНОЛОГІЯ У СИСТЕМІ КОМУНІКАЦІЇ ТА МАРКЕТИНГУ (концептуальний аналіз на прикладі України)	57
Васюк Анатолій КУЛЬТУРНО-ГУМАНІТАРНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ПОЛЬЩЕЮ	63
ПРОБЛЕМИ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН: НАУКОВИЙ ДИСКУРС	
Олексієвець Тарас ГЕНЕЗА ЧЕСЬКИХ ЛОКАЦІЙНИХ МІСТ: МІСТОБУДІВНИЙ І УРБАНІСТИЧНИЙ ДИСКУРС	68
Алієв Максим МІЖНАРОДНІ ТОРГОВО-ТРАНСПОРТНІ ШЛЯХИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ	72
Шеретюк Валерій ПЕРЕДУМОВИ ПЕРШОГО ПОДІЛУ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ: ДИСКУРС ДИСИДЕНТСЬКОГО ПИТАННЯ	77
Северова Ольга ДЕКАБРИСТИ І ПОЛЬСЬКЕ ПИТАННЯ: ІСТОРИЧНИЙ ДИСКУРС	82

Венгер Наталія МЕНОНІТСЬКА СКЛАДОВА РОСІЙСЬКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ: (НА ПРИКЛАДІ ТАВРІЙСЬКІЙ ГУБЕРНІЇ ДР. ПОЛ. ХІХ СТ. – 1914 Р.)	85
Бондарчук Тетяна СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА АНГЛІЇ ВІДНОСНО ПОЛІТИКИ КРАЇНИ В ІНДІЙСЬКИХ ВОЛОДІННЯХ	92
Кузьма Тетяна ДЕРЖАВА МАКСИМІЛІАНА В МЕКСИЦІ: ПРОБЛЕМНЕ ПОЛЕ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	96
Косяк Світлана НІМЕЦЬКИЙ КОЛОНІАЛЬНО-ТОВАРИСЬКИЙ РУХ У 1842 – 1882 рр.	101
Троян Павло КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ В НІМЕЧЧИНІ ДО ПРОБЛЕМ ІМПЕРСЬКОЇ ПОЛІТИКИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ ст.	105
Валюх Людмила НІМЕЦЬКА КОЛОНІАЛЬНА ЕКСПАНСІЯ В АФРИЦІ У ВИСВІТЛЕННІ БРИТАНСЬКОЇ ПРЕСИ	111
Плюта Наталія ФРАНЦУЗЬКИЙ КОЛОНІАЛІЗМ: ГЕОПОЛІТИЧНИЙ ТА ІДЕОЛОГІЧНИЙ ВИМІРИ	116
Долід Вячеслав ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ АНГЛІЇ В СЕРЕДИНІ 90-Х РОКІВ ХІХ СТ.	126
Блох Юлія ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ У КОНТЕКСТІ ВНУТРІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ДИСКУСІЙ ПОЧАТКУ ХХ СТ.	132
Сталоверова Ганна ЕВОЛЮЦІЯ БРИТАНСЬКОГО КОЛОНІАЛІЗМУ (1914-1921 рр.): КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМИ	137
Алексієвець Леся ВІДРОДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДЕРЖАВНОСТІ В ПОЛЬЩІ: ІСТОРИЧНИЙ ДИСКУРС 1918–1926 РР.	142
Гакман Сергій ПРОБЛЕМА БЕССАРАБІЇ ТА БУКОВИНИ У КОНТЕКСТІ РАДЯНСЬКО-РУМУНСЬКИХ МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИН. 1917-1940 РР.	153
Давлетов Олександр «ГІТЛЕРЮГЕНД» І МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА НСДАП В 1933-1936 рр.	159
Невинна Галина НІМЕЦЬКО - ФІНСЬКІ ВІДНОСИНИ 1933 – 1939 РР.: ВЕРИФІКАЦІЯ БАЗОВИХ ПОЛОЖЕНЬ	165
Дорофєєв Денис ШВЕЙЦАРІЯ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД І В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ: ОСОБЛИВОСТІ ІСТОРИЧНОЇ ЕВОЛЮЦІЇ	170

Рощина Галина НЕОНАЦИЗМ У СУСПІЛЬНО -ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ СУЧАСНОЇ НІМЕЧЧИНИ	176
Лесняк Віталій РОЗПОДІЛ ВЛАДИ В ІСПАНІЇ: ЕВОЛЮЦІЙНИЙ ДИСКУРС ФРАНКІСТСЬКОГО І ПОСТФРАНКІСТСЬКОГО РЕЖИМІВ	182
Христюк Тетяна ПОЛІТИЧНА ОПОЗИЦІЯ В РОСІЇ (КІНЕЦЬ 1980-Х – 2000 РР.): КОНЦЕПТУАЛЬНО-ТЕОРЕТИЧНІ ПІДСУМКИ ДОСЛІДЖЕННЯ	188
Наумов Андрій ПЕРША ПРЕЗИДЕНТУРА ВОЛОДИМИРА ПУТІНА: ВНУТРІШНЬОПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС	195
Троян Віктор СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЕВОЛЮЦІЇ ПАН'ЄВРОПЕЙСЬКОГО РУХУ: ПЕРСПЕКТИВИ ОБ'ЄДНАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ НАРОДІВ	201
Тихомирова Євгенія РОЛЬОВА УЧАСТЬ ПАБЛІК РИЛЕЙШНЗ У ПРОЦЕСАХ ПОЛІТИЧНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ	212
Дукмас Олена ЦЕНТРАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКА ІДЕЯ У ВИМІРІ РЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	220
Хаврук Ігор ГЕНЕЗА Й ЕВОЛЮЦІЇ ІНСТИТУТІВ РЕФЕРЕНДУМУ ТА ПЛЕБІСЦИТУ: ІСТОРИЧНИЙ ДИСКУРС	230
ПРОБЛЕМИ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ТА ІСТОРИОГРАФІЇ	
Троян Сергій ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ НІМЕЦЬКОГО КОЛОНІАЛІЗМУ: АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛЬНОЇ БАЗИ	237
Киридон Алла СОЦІОІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ ДЕРЖАВНО-ЦЕРКОВНИХ ВІДНОСИН У РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ 1917 – 1930-Х РОКІВ: ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ ДИСКУРС	243
Постоловський Руслан ЕВОЛЮЦІЯ ЧЕХОСЛОВАЦЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ: ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ ДИСКУРС	269
Герасимчук Таміла ГЛОБАЛЬНА ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА СТРАТЕГІЯ США: КОНЦЕПТУАЛЬНО-ДОКТРИНАЛЬНИЙ ДИСКУРС	273
Шеретюк Оксана ПОЛІТИЧНІ ІМПЕРАТИВИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ: ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ ДИСКУРС	279
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	291

Наукове видання

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Збірник наукових праць

Випуск 18

Спецвипуск: Проблеми історії в сучасному науковому дискурсі

Відповідальний за підготовку збірника до видання – С.С. Троян

Комп'ютерна верстка – С.С.Троян

Обкладинка – С.С.Троян

Підписано до друку 30. 11. 2009 р. Папір офсетний. Гарнітура “Times New Roman”.
Наклад 100. Обліково-видавничих аркушів 30,00. Віддруковано засобами оперативної
поліграфії ПП Самборський І.О., вул. Толстого, 3, м. Рівне, Україна, 33028.

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету: Збірник наукових праць. – Рівне:
РДГУ, 2010. – Випуск 18. – Спецвипуск: Проблеми історії в сучасному науковому
дискурсі. – 296 с.